

Nová evropská směrnice: ochrana autorů, nebo cenzura internetu?

Název směrnice

Směrnice Evropského parlamentu a Rady o autorském právu na jednotném digitálním trhu (anglicky: The European Union Directive on Copyright in the Digital Single Market)

Čeho má směrnice docílit?

Směrnice usiluje o aktualizaci dosavadních zákonů ohledně ochrany duševního vlastnictví pro digitální éru. Jejím cílem je dosáhnout toho, aby webové platformy, které šíří autorská díla (nebo jejich části) platili za to, že tento obsah využívají a profitují z něj.

V čem je směrnice kontroverzní?

Směrnice by změnila dosavadní praxi týkající se zodpovědnosti za zobrazování a šíření obsahu, který porušuje nějaké zákony a mohla by způsobit také, že část obsahu, který je dnes na internetu, tam po implementaci směrnice už nebude.

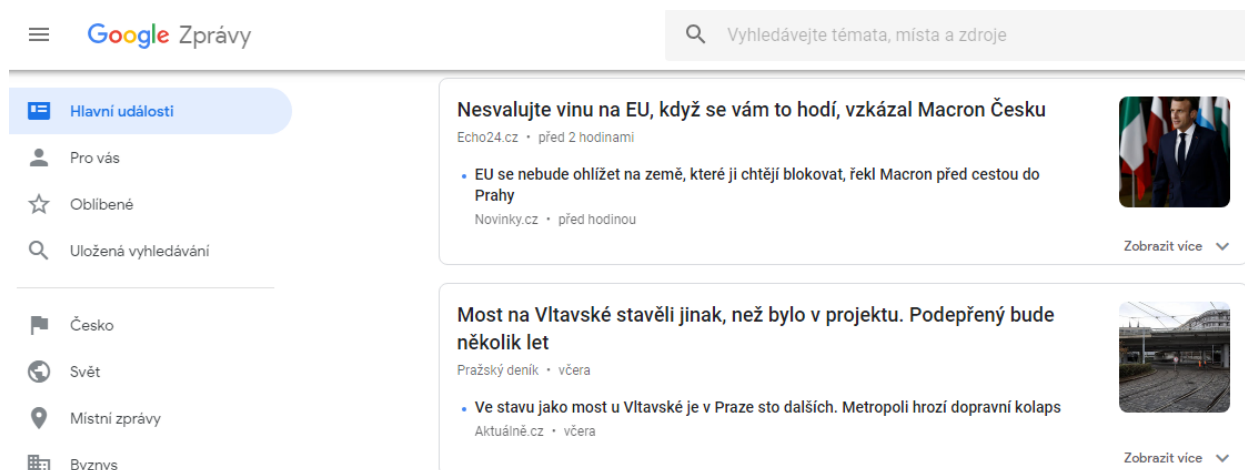
Návrh směrnice operuje s mnoha pojmy, které jsou definovány neurčitě – má se týkat například: „poskytovatelů služeb informační společnosti ukládajících a zpřístupňujících velké množství děl a jiných předmětů ochrany autorských práv“. Do této kategorie by měly spadat weby, které šíří uživatelům vytvářený obsah – tedy zejména sociální sítě a online úložiště, zároveň pravděpodobně ale zasáhne i vyhledávací služby jako je Google nebo Seznam či různé blogy.

Hlavním důvodem PRO přijetí směrnice je potřeba posílit ochranu duševního vlastnictví a zajistit spravedlivé odměny autorům děl.

Podle článku 11 směrnice by měli mít vydavatelé mediálních obsahů – např. nárok na spravedlivý podíl za použití jimi vlastněného obsahu na internetu, aby „novináři, vydavatelé a autoři byli za svou práci spravedlivě odměněni“.

Směrnice vychází z předpokladu, že média (vydavatelé) musí do produkce obsahu investovat nemalé finanční prostředky. Příjmy jim následně přináší přímý prodej tohoto obsahu (například předplatné zpráv), případně zisk z reklamy, kterou u tohoto obsahu zobrazují. Facebook či Google často zobrazují části tohoto obsahu (například titulek, obrázků, perex) a profitují z toho, nicméně vydavatelům za to ničím nepřispívají. Dle směrnice by proto internetové společnosti jako Google nebo Facebook měly platit novinám, časopisům a agenturám za zobrazování částí jejich obsahu. Google momentálně nabízí ve své službě Google Zprávy kromě titulků i úryvky z perexu.

Vzhledem k tomu, že internetové uživatelé stále méně čtou a spokojí se pouze s titulky a perexy, tak na nabízený odkaz často nekliknou, na stránku autorů se tedy nedostanou a ten přichází o možný zisk z reklamy na dané stránce.

Ilustrační obrázek aplikace Google Zprávy

Hlavním důvodem PROTI směrnici je obava z omezení svobody internetu

V současnosti provozovatelé webových služeb nezodpovídají za porušování autorských práv, nicméně pokud dostanou od uživatelů podnět, že nějaký obsah na jejich platformě je v rozporu se zákony, musí to prověřit a případně tento obsah odstranit. Směrnice v článku 13 přenáší zodpovědnost za publikovaný obsah na provozovatele webových platform. K tomu, aby zajistili, že obsah šířený na jejich platformách není v rozporu s autorskými právy, budou pravděpodobně používat automatické nástroje, které takový obsah smažou, nebo nedovolí jeho publikaci. Tím však hrozí (jednak kvůli zvýšené opatrnosti ze strany provozovatelů, kteří nebudou chtít riskovat pokutu, jednak kvůli nedokonalosti algoritmů, které ne vždy dovedou správně posoudit kontext, v jakém je obsah publikován), že dojde k zablokování i obsahu, který není podle současných zákonů nelegální – tedy například satira, internetové memy a podobně.

Podle směrnice by měly mít memy výjimku, není však jasné, jak konkrétně se tato opatření projeví v praxi, a jak se promítnou v legislativě jednotlivých států. Směrnice by se neměla ovlivňovat prosté sdílení hypertextových odkazů, ale pouze konkrétních částí obsahu (zahrnující však například i titulky novinářských článků – pokud budou chtít vyhledávače zobrazovat část obsahu zpráv, měli by za to vydavatelům platit).

Zároveň nelze ze současného znění směrnice s jistotou říct, jakých všech platform by se opatření týkalo – uvažuje se o sociálních sítích, vyhledávacích službách, digitálních úložištích a obecně webových platform ukládajících a zpřístupňujících velké množství děl a jiných předmětů ochrany autorských práv (například tedy i blogů). Zároveň by směrnice měla počítat s řadou výjimek – například pro weby, které slouží pro vzdělávací a akademické účely

Obavy panují také z toho, že zatímco některá zpravodajská média – ve snaze hájit svá autorská práva – budou požadovat, aby za sdílení jejich obsahu poskytovatelé internetových služeb platili; alternativní weby – jejichž primární motivací je mnohdy nikoliv finanční zisk, ale snaha rozšířit své ideje a myšlenky – tento finanční podíl požadovat nebudou. Provozovatelé internetových služeb by pak mohli autorský obsah, který získají „zadarmo“ upřednostňovat před tím, za nějž musí platit.

Předpokládaný vývoj okolo směrnice

Směrnici nyní čeká další vyjednávání v rámci Evropské komise, Evropské rady a Evropského Parlamentu. Tyto instituce rozhodnou o konečném znění. V lednu 2019 by se měla směrnice znovu vrátit do Evropského parlamentu, v němž by se mělo přijmout její finální znění. Pokud bude schválena, národní státy budou mít dva roky na přípravu zákonů, které budou s touto směrnicí v souladu. Zůstává tedy otázkou, v jaké přesné podobě se do zákonů směrnice promítne a jaký bude mít případný konkrétní dopad.

Více informací:

<https://www.lupa.cz/aktuality/evropsky-parlament-schvalil-reformu-copyrightu-vcetne-kontroverznich-clanku-11-a-13/>

https://www.lidovky.cz/byznys/firmy-a-trhy/eu-poslancum-vyhrozuji-smrti-kvuli-projednavani-sporne-smernice-o-autorskem-pravu.A180704_162855_firmy-trhy_ele

<https://tyinternety.cz/digital/seznam-cz-smernice-o-autorskych-pravech-muze-ve-finale-nejvice-poskodit-uzivatele/>

<http://epceurope.eu/myths-and-facts-about-todays-eu-copyright-proposal/>

<https://www.theguardian.com/technology/2018/jun/20/eu-votes-for-copyright-law-that-would-make-internet-a-tool-for-control>>

<https://www.wired.co.uk/article/what-is-article-13-article-11-european-directive-on-copyright-explained-meme-ban>